

ԿԵՍԴԱՐՅԱ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

50 տարի առաջ ձեռնադրվելով կուսակրոն քաճաճա, Հայոց Եկեղեցու ծոցում ծնվեց, հասունացավ ապագա Ծաֆե արքեպիսկոպոս Աճեմյան մարդ-հոգևորականը, եկեղեցական, հասարակական գործիչը՝ ընդուն գրչով և խորաթափանց մտքով, որ եղավ՝ «Հովիւ քաջ եւ հովիւ քարի» տարագիր իր հոստին: Փիլիսոփայական և աստվածաբանական գիտությունների դոկտոր Ծաֆե սրբազանը մեր այն հոգևորականներից է, որոնք ծնվել և հասակ են առել արտերկրում, հայրենի եզերքներից հեռու: Նա աչքերը բացել է Սիրիայի երնքի տակ, կրթվել ու դաստիարակվել Ամթիլասի կրոնաբույր և հայաշունչ սթոնյորտում, քոլորաճկեր կերպով ծառայել Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքարանում:

Սրբազան հոր գրչին են պատկանում բազմաթիվ աշխատություններ՝ մշակված հոգևոր գրականության, աստվածաբանության, կրոնա-պատմական և միջնադարյան մատենագրության տարբեր հարցերին, որոնց լուսաբանման ընթացքում քանիցս դիմել է Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքարանում և Մաշտոցի անվան մատենադարանում պահվող ձեռագրերին: Ծաֆե սրբազանի խմբագրությանը և անմիջական գիտական ղեկավարությանը հրատարակվեց «Ծուցակ Աստուածաշունչի մատենադարանի հայերեն ձեռագիրներում» մեծադիր հատորը, որում ներկայացված են աշխարհի տարբեր ձեռագրային պահոցներում և անհատական հավաքածուներում պահվող Աստվածաշունչի հայերեն թարգմանության ձեռագրային ընդօրինակությունների մկարագրությունները:

Այս գրքի 160 էջից բաղկացած ընդարձակ մեծածական-բացատրականում ասվում է. «Ծուցակս կը պարունակէ 294 գրչագիրներու մկարագրութիւնը... կը դնէ ընթերցողին և գիտնականին տրամադրութեան տակ մկարագրութիւնը մեզի ծանօթ բոլոր ձեռագիրներում, որոնք կը պարունակեն Աստուածաշունչի ամբողջութիւնը կամ անոր գիրքերէն մաս մը»:

Մանրամասնաբար ներկայացված են Աստվածաշունչի հիմնական աղբյուրները և նրա հայացման երկհազարամյա մանրակրկիտ պատմությունը:

Ծաֆե սրբազանը նաև նման բովանդակային մեծածականով արևմտահայերեն հրատարակել է «Գիրք սաղմոսաց Դաւթի» շքեղ հատորը, որի առաջաբանում խոստովանաբար ասում է. «Ժրթունքներուս հետ, մատներս արտագրեցի և աղօթքներուն և օրհնութիւններուն Աստուածաշունչ բառերը, ընծայելու համար զանոնք իբրեւ պատարագ, խունկ եւ մոմ՝ Տիրոջ Սուրբ Անունին»:

Ծաֆե սրբազանը տակավին երիտասարդ, Ամթիլասի դպրեմանքում, Հովակիմյան-Մանուկյան վարժարանում, Փայանջյան ճեմարանում աշխատած տարիներին, պատրաստում և հրատարակում է «Քրիստոնեական դասագիրք»-ը: Այնուհետև հայ սաների սեղանին է դնում «Արաբերեն լեզվի դասընթաց հայ վարժարանների համար» հատորը, որը բավականին դյուրացրեց արաբերեն լեզվին տիրապետելը հայ մանուկների համար: Ծաֆե սրբազանը հովանավորելով գիրք ու գրականությունը, միաժամանակ ինքն էլ ստեղծագործող,

թարգմանիչ, Աստվածաշնչյան բնագրագետ, աղբյուրագետ, հմուտ աստվածաբան-փիլիսոփա է: Նաև օտար լեզուներով գրել է գրականագիտական, քանասիրական, մանկավարժական բազմաբնույթ հոդվածներ, որոնց մեկտեղումով մի գրադարան կարելի է կազմել:

Աստվածաշնչի գրաքար թարգմանության քննական բնագիր կազմելու համար Սրբազանը Երուսաղեմում հիմնեց «Զիթենյաց լեռան հայ Աստվածաշնչի կենտրոնը», որտեղ տասը տարի շարունակ աշխատեց տքմալից ու ջանադիր՝ համագործակցելով Երևանի Մատենադարանի գիտնականների և Երուսաղեմի Եբրայական համալսարանի հայագետ դոկտոր-պրոֆեսոր Մալք Սթոնի հետ: Սրբազանի ջանքերով կազմվել է Նոր Կտակարանի քննական բնագիրը՝ բաղ-դատմամբ հարյուրավոր ձեռագրերի պարունակած տարրընթերցվածների, որտեղ հայերեն բնագրին զուգահեռ ներկայացվում է հունարեն տեքստը-և արևմտահայերեն մոտ թարգմանությունը: Հեղինակի հավաստմամբ՝ մինչև տարվա վերջ Ավետարանները պատրաստ կլինեն հրատարակության: Պետք է ենթադրել, որ աշխատանքները կշարունակվեն, և մենք կունենանք Նոր Կտակարանի ճշգրտված համահավաք բնագիրը արդի գիտական չափանիշներով: Երջանկահիշատակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ը համաձայնարել էր մատենադարանի լուսահոգի գիտաշխատող Հակոբ Անասյանին՝ պատրաստել հրատարակության վարդան Այգեկցու «Արմատ հաւատոյ»-ի քննական բնագիրը: Այսօր Ծառն սրբազանը իր հոգու պարտքը համարելով՝ ավարտին է հասցնում կիսատ մնացած այդ աշխատանքը՝ ստանձնելով «Արմատ հաւատոյ»-ի հրատարակության աստվածահաճո գործը, որը ավարտին է հասցրել Մատենադարանի գիտաշխատող Տ. Ծառն քհն. Հայրապետյանը:

Այս ամենին վերջերս ավելացավ ևս մի ծանրակշիռ վաստակ, մանկավարժական բնատուր ձիրքը ԵՊՀ-ի իր իսկ կողմից հիմնադրված Աստվածաբանական բաժանմունքում, որի համար ժամանակի օժտված բազմաշնորհ գիտնական հոգևորականը անցյալի մեր մեծ ուսուցչապետների կողքին է կանգնում, քանզի Տաթևի և Գլաձորի համալսարանների ավանդները այսօր շարունակվում են Երևանի համալսարանի կամարների ներքո: Այս կրթօջախի մտահղացումն ու իրականացումը միայն բավական կլինե՞ր Ծառն արքեպիսկոպոս Աճեմյանի անունը գալիք սերունդներին փոխանցելու համար:

ՍԻԼՎԱ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ